

6. PROPOSTES DELS CONSELLERS

Al llarg de l'any 2003 en dues ocasions s'aprovaren propostes promogudes pels Consellers/eres d'aquest CEIB sobre temàtica educativa, que es transcriuen íntegrament a continuació.

REFLEXIÓ SOBRE LA IMMIGRACIÓ I L'EDUCACIÓ

El ple del Consell Escolar de les Illes Balears ha aprovat un document en què reflexiona sobre la incidència de la immigració en el sistema educatiu de les Illes Balears. Aquest document consta d'una part d'introducció que descriu l'àmbit del fenomen migratori en el nostre entorn i d'un capítol en què es descriuen les iniciatives que han posat en marxa l'Administració educativa i els centres escolars de tots els nivells per afrontar el repte que suposen els alumnes nous, amb tota la seva particularitat i problemàtica. Finalment, el Consell Escolar fa un conjunt de propostes perquè la comunitat educativa i la Conselleria d'Educació tinguin una actuació decidida i eficaç entorn a aquesta qüestió.

El contingut d'aquest document serà aportat als treballs preparatoris del properencontre de consells escolars de comunitats autònomes i de l'Estat que s'ha de celebrar a Salamanca per debatre sobre la immigració i l'educació. Les aportacions de les Illes Balears a aquestencontre es resumeixen en els punts següents:

1. Garantir l'adequada escolarització de la població immigrada en edat escolar i difondre entre les seves famílies la importància de l'ensenyament. Potenciar la participació en les activitats extraescolars, que també han de potenciar la relació intercultural.

2. Millorar la informació que tenen les famílies immigrants en relació a les característiques del sistema educatiu i afavorir la seva integració en les associacions de pares i en altres formes de participació.

3. Evitar la creació de “guetos” que dificulten la interrelació entre els col·lectius immigrants i la població autòctona. S’ha de tendir a una equitativa distribució d’aquests alumnes entre tots els centres sostinguts amb fons públics.

4. Conèixer els sistemes escolars dels països d’on venen les persones immigrades. Es consideren molt positius els viatges i contactes que s’han organitzat.

5. Integar en el currículums escolars elements de la cultura de distints col·lectius escolaritzats i les aportacions que han fet les distintes cultures. S’ha d’evitar una història que estigui al servei d’estereotips patriòtics i a fonamentar la identificació entre identitats culturals i Estat.

6. Reflexionar sobre el fet intercultural per poder exercir amb plenitud els drets i els deures ciutadans.

7. Considerar un objectiu prioritari que en acabar l’escolarització, tal com estableix la legislació, puguin fer ús de les llengües oficials a les Illes Balears, atesa la importància que té la llengua com a vehicle d’accés a la cultura, com a element de relació social i d’identificació col·lectiva.

8. Valorar positivament els programes d’actuació com el d’acolliment lingüístic, que permeten superar les deficiències en el coneixement dels idiomes i de la cultura pròpia de la comunitat. Aquests programes, encara que puguin implicar atenció especialitzada, adaptacions curriculars o agrupaments flexibles de forma transitòria, no han de suposar mai la segregació en relació al seu grup normal.

9. Dirigir la formació en valors favorables a la interculturalitat a tots els centres escolars, a tota la població i en l’educació en el lleure. Es valoren positivament els programes que difonen la cultura del respecte.

10. Incloure l’educació intercultural en els plans i programes de formació inicial i permanent del professorat.

11. Impulsar la recerca en matèria d’educació intercultural i la transferència dels resultats d’aquesta a la pràctica educativa i als programes d’actuació política en aquest camp.

12. Valorar positivament els programes de Mediació Cultural que promouen distints Ajuntaments de la Comunitat Autònoma amb el suport d’altres institucions.

13. Intensificar, dins els plans d'acollida, l'acció tutorial individualitzada, la tutoria entre iguals i els agrupaments reduïts per afavorir la integració en el grup i en el centre.

14. Coordinar les actuacions de totes aquelles entitats o institucions que treballen en el camp de la immigració.

15. Recomanar actuacions dirigides a rebutjar la guerra i tota forma de violència, i, alhora, fer paleses les seves conseqüències negatives per als pobles, la convivència i la comprensió internacional.

(Quaderns d'Educació, març de 2003 pàg. 3)

PRONUNCIAMENT SOBRE FAMÍLIA I EDUCACIÓ

El Consell Escolar de les Illes Balears ha manifestat en diverses ocasions la seva convicció que l'educació dels futurs ciutadans és una tasca que ha de ser compartida per tota la societat. Els instruments privilegiats per aconseguir aquesta educació són la família i l'escola. La col·laboració entre aquestes dues institucions i un grau acceptable de coherència entre una i altra són condicions necessàries per aconseguir el major grau d'èxit. Cada cop està més demostrat que la participació dels pares i mares a l'escola és un factor favorable per aconseguir una major qualitat de les institucions educatives. La col·laboració entre escola i família repercuteix favorablement en la motivació i en el rendiment acadèmic dels seus fills. L'interès dels pares i mares pel progrés acadèmic dels seus fills, la seva col·laboració en la realització de les tasques escolars i la seva participació en la realització i organització del seu temps lliure són variables que condicionen de forma important l'èxit escolar.

Tant la família com l'escola estan sotmeses a canvis derivats de la necessitat d'adaptar-se a les transformacions socials. Aquests canvis suposen també la necessitat de redefinir i revisar les relacions entre família i escola amb l'objectiu d'enriquir i millorar la col·laboració d'aquestes dues institucions. En aquests moments aquesta redefinició hauria d'implicar una millor delimitació de les responsabilitats de cada una de les dues institucions en la formació dels infants i dels joves per, al mateix temps, establir fórmules eficaces de col·laboració.

Creiem que l'escola per ella mateixa no pot assumir tota la tasca educativa i que és entrar en un cercle viciós perillós que una i altra institució descarreguin en l'altra la major part de la responsabilitat sense explorar fórmules de col·laboració i de responsabilitat compartida.

Consideram també que les administracions públiques poden jugar un paper important per impulsar i afavorir aquesta coordinació, que s'ha de fer sense voler substituir el paper que correspon a l'escola i a la família. És també, en relació a aquest tema, missió dels consells escolars, autonòmic, insulars i municipals, servir de fòrum de debat i d'instrument per canalitzar les propostes i inquietuds dels distints col·lectius que formen la comunitat educativa.

De l'enquesta que aquí es presenta es constata que la majoria de pares afirmen creure que l'educació dels seus fills és una tasca compartida entre ells i l'escola, encarregant bàsicament a l'escola els aspectes més lligats a la instrucció i a la família els més relacionats amb la formació d'actituds i valors. En el cas de Menorca la importància que es dóna a la família en l'educació dels seus fills és especialment important. Cal valorar positivament aquestes opinions, ja que demostren que es manté la convicció que les famílies no poden renunciar a intervenir en l'educació dels seus fills i que fins i tot en determinades àrees la seva intervenció és fonamental. La convicció expressada no pressuposa sempre la capacitat de les famílies per fer front a aquesta responsabilitat que s'assignen ni que sempre existeixin les condicions de temps i possibilitats per fer-les efectives de forma satisfactòria, com es demostra en els resultats de les preguntes que reflecteixen el grau de dedicació dels pares i de participació en les activitats dels seus fills. Cal, en relació a aquest tema, obrir una reflexió pel que fa a les possibilitats i motivacions que tenen els pares i mares per incidir en l'educació dels seus fills i compartir amb ells el temps de lleure.

Es desprèn també dels resultats de l'enquesta la bona valoració que, en general, però amb diferències entre les distintes illes i tipus de centre, es fa dels centres escolars. La valoració positiva es manté amb nivells similars de puntuació per cada un dels aspectes específics. Cal indicar que els resultats mostren que existeix una valoració superior dels centres privats en comparació amb els públics. La diferència, inferior a un punt en la valoració general, no es considera excessivament rellevant si es té en compte la desatenció que fins fa unes dècades ha patit a les Balears l'escola pública per

part de l'administració i les connotacions de prestigi social que s'han atribuït als centres privats. Correspon a l'administració corregir aquesta percepció amb una equilibrada distribució dels alumnes entre centres sostinguts amb fons públics, eliminant qualsevol forma de discriminació social en l'accés als centres escolars gratuïts i d'identificació dels centres sostinguts amb fons públics, amb independència de la seva titularitat, amb sectors socials determinats.

Pel que fa a la relació dels pares amb l'escola i a la seva participació, cal fer algunes reflexions. Un 24,4% dels pares de Mallorca; un 19,2% de Menorca i un 24% d'Eivissa tenen la percepció de no rebre informació dels centres amb assiduitat. Aquests percentatges no es poden considerar especialment elevats, però demostren l'existència de deficiències en la comunicació entre alguns col·lectius de pares i els centres escolars. Si a més es considera que, amb independència que la majoria dels enquestats afirmen conèixer el tutor, resulta que les reunions amb ells es fan majoritàriament per iniciativa del tutor, i que tan sols un poc més de la meitat es reuneixen amb ell amb freqüència, hem de concloure que la relació entre els pares i l'escola no és tan fluida com caldria i això fa difícil el compromís compartit i la coordinació d'objectius educatius entre escola i família, que consideram imprescindible.

Els resultats, pel que fa a la participació dels pares en les associacions de pares i en les eleccions al consell escolar, són poc satisfactoris i demostren la poca motivació que tenen els pares per intervenir en les decisions escolars i participar en les associacions de pares o en les eleccions als consells escolars. Es constata, en aquest tema, la falta d'una cultura de participació dels pares que pot fonamentar-se tant en un excés de confiança en l'escola com de desconfiança en l'eficàcia de la participació. La manca d'informació sobre les possibilitats que tenen els pares d'intervenir en les decisions escolars i els recels que existeixen encara entre professors i pares són factors que influeixen negativament en la participació dels pares.

La disminució de competències dels consells escolars introduïda per la LOCE, suposa un retrocés a l'hora d'incentivar i motivar la participació dels pares. A la falta de participació no es pot respondre eliminant la possibilitat que la comunitat educativa pugui intervenir en les decisions educatives. Calia, per contra, estimular aquesta participació, establint els canals i les mesures per fer-la més efectiva i conscienciar els pares i altres membres de la

comunitat educativa de la importància de la seva participació. Recomanam que a les Illes Balears s'explorin les possibilitats legals que existeixen per recuperar la intervenció efectiva dels membres de la comunitat educativa en la definició i el desenvolupament del projecte educatiu dels centres escolars. Consideram que aquesta intervenció, que propiciï una major coordinació i compromís entre escola i pares, ha de ser un dels elements definidors del nostre sistema educatiu.

El Consell Escolar de les Illes Balears considera necessari que s'intensifiquin els programes i les actuacions dirigides a conscienciar professors i pares sobre la necessitat de col·laboració eliminant les reserves que puguin existir entre uns i altres. La participació dels pares i mares en les activitats imprescindibles per coordinar l'actuació de l'escola amb la família hauria de ser considerada una obligació derivada del dret a l'educació dels seus fills i filles. L'administració educativa hauria de notificar als pares que incompleixen amb aquesta obligació que aquesta pot tenir conseqüències per al rendiment acadèmic dels seus fills.

S'hauria de reforçar la formació dels tutors per orientar les famílies en les seves obligacions i potenciar les escoles de pares i mares o cursos de formació que els ajudin a millorar l'atenció educativa dels seus fills.

Cal fer un esforç per intensificar la informació que les escoles donen a les famílies i aquesta hauria de contemplar tant els aspectes referits al progrés dels alumnes com a les orientacions i el projecte educatiu del centre.

S'hauria d'avançar en el camí de crear, a partir dels centres escolars, autèntiques comunitats educatives amb un projecte comú compartit entre tots els membres de la comunitat educativa. El centre educatiu ha d'esdevenir un nucli generador d'activitat cultural. Ha d'estar integrat en la vida del municipi, obert a l'entorn, i a disposició de les famílies i de l'alumnat. En un model on els centres escolars esdevinguin centres dinamitzadors de la comunitat i espais en els quals es desenvolupin activitats formatives dirigides a tota la comunitat, les famílies podrien assolir un protagonisme important en la gestió d'aquestes activitats. La coordinació de les activitats docents reglades amb la tasca de difusió i dinamització cultural que podrien realitzar els centres milloraria la corresponsabilitat dels professors i de les famílies en l'educació dels seus fills, afavoriria la utilització per part dels centres escolars dels recursos culturals de l'entorn i suposaria un avanç important per crear una cultura d'escola i forjar un projecte educatiu propi de cada centre. Per

fer possible aquest model s'haurien de trobar fórmules que distribuïssin la responsabilitat entre els professors i els pares i mares. El resultat de les experiències que ha impulsat la Conselleria d'Educació i Cultura organitzant cursos de llengua i cultura per a pares i mares als centres escolars obrin uns horitzons molt esperançadors que s'haurien d'ampliar en el seu abast i amplitud.

Sense perjudici de la responsabilitat acadèmica i educativa dels professionals de l'educació, que ha de gaudir de l'autonomia necessària, i dels horaris que cal dedicar a l'activitat reglada, la comunitat més propera a l'escola i les famílies hauria d'assumir un alt protagonisme en la conversió dels centres escolars en nuclis d'activitat cultural per impulsar polítiques de formació d'adults i d'organització del temps d'oci dels més joves.

Els centres escolars, amb aquesta implicació privilegiada de les famílies i de la comunitat, es podrien convertir en instruments per evitar la creixent pressió d'ofertes d'oci consumista que pateixen els infants i joves i afavorir les activitats en temps de lleure que impulsin el valor de compromís social, de participació cívica, de lluita contra l'exclusió social i de diàleg intercultural.

Els consells escolars municipals haurien d'implicar-se de forma especial a impulsar la col·laboració entre els pares i l'escola i a promoure la reconversió dels centres escolars en comunitats educatives estimulants la intervenció dels ajuntaments i l'aportació de recursos dels municipis.

La col·laboració de la comunitat en els projectes educatius escolars no s'hauria de limitar a la participació de les famílies. Altres agents socials, com sindicats, empresaris i organitzacions cíviques, haurien de col·laborar per motivar els joves a completar la formació escolar i postescolar i haurien d'aportar-hi les seves experiències i recursos per promoure la formació de tota la comunitat.

(Ple del Consell Escolar de 16 de maig de 2003)